

ALLMÄNHETENS PRESSOMBUDSMAN (PO)

PRESSENS OPINIONSNÄMND (PON)

Årsberättelser 2012

Innehåll	Sida
PO:s verksamhet	3
PON:s verksamhet	12
Av PON klandrade tidningar	17
Etiska regler för press radio och TV	25
Kontaktuppgifter PO och PON	30

PO:s ÅRSBERÄTTELSE FÖR 2012

2012 var ett gott år för pressetiken

2012 var ett överraskningarnas år för Allmänhetens Pressombudsman och Pressens Opinionsnämnd. Samtidigt som antalet anmälningar till PO ökade, sjönk antalet hänskjutningar från PO till PON till hälften. I nämnden ökade antalet beslut om grova brott mot god publicistisk sed dramatiskt.

I april 2012 införde PO möjligheten att göra e-anmälan direkt på hemsidan po.se. Åtgärden bröt trenden av ett sjunkande antal anmälningar. 2011 års notering på 288 anmälningar är den näst lägsta sedan 1980. Bottennoteringen var 1992 då PO endast fick in 270 anmälningar.

För 2012 blev noteringen 307 anmälningar. Flest anmälningar, runt 400 årligen, kom under mitten av 90-talet och mitten av 00-talet.

Det är naturligtvis intressant att fundera över om det är bra eller dåligt att antalet anmälningar åter ökar. Svaret är att det beror på orsaken. Om vändningen återspeglar en lägre ambition när det gäller etiken hos de svenska tidningarna är utvecklingen illavarslande.

Min uppfattning är emellertid att så inte är fallet. Den pressetiska debatten har aldrig varit mer intensiv än idag och den förs i andra fora än enbart branschtidningar, inte minst i sociala medier.

I dag hinner knappt bevakningen av en viktig händelse starta eller en granskning publiceras förrän den börjar diskuteras såväl i traditionella medier som på nätet. Gjorde tidningen rätt som publicerade namnet på den berörde eller borde man ha avstått? Har drevet dragit i gång? Är uppmärksamheten berättigad eller spekulativ?

Den här typen av diskussioner är bra. De bidrar till ett levande samtal om var anständighetens gränser går för medierna.

Under året har jag dessutom mött en delvis förändrad inställning i de här frågorna från såväl journalister som utgivare. För inte så många år sedan fanns det en stark trend bland medieföreträdare att de ansåg att det var dags att släppa de inarbetade etiska synsätten. De höll inte längre i ljuset av vad som skedde på nätet. Eftersom det fanns sajter som till exempel avslöjade identiteten på misstänkta brottslingar var tidningarna tvungna att göra detsamma, för att inte bli omsprungna.

I dag möter jag sällan sådana tankegångar. Brutaliseringen av det offentliga samtalet på nätet, näthatet, har snarare väckt en motreaktion. I dag väljer allt fler medieaktörer att se anständighet som kvalitetsstämpel. Som en självklar del i ett

ansvarsfullt publicistiskt arbete, även i en medievärld där gränslösheten tagit ett allt större utrymme.

Att den etiska medvetenheten i pressen snarare stärks än försvagas talar för att ökningen av anmälningarna till PO snarast beror på att vi gjort det lättare att skicka in anmälningar.

Allt färre hänskjutningar till PON

För en ökad pressetisk medvetenhet talar också det sjunkande antalet hänskjutningar till Pressens Opinionsnämnd under 2012. Av de 307 anmälningarna som kom in 2012 hade 277 behandlats vid årsskiftet. Av dem hade 258 avskrivits, cirka 93 procent. Bara 19 ärenden hade hänskjutits till PON.

Det finns emellertid en viss naturlig eftersläpning i statistiken. PON har under året totalt fått in 32 hänskjutningar från PO, men 13 av dem var anmälningar som kom till PO under 2011.

Men även 32 hänskjutningar är historiskt lågt. Den kan till exempel jämföras med 2011 då motsvarande notering var 65. En halvering på ett år.

Det kan finnas flera förklaringar till den här förändringen. En skulle kunna vara att jag har en annan toleransnivå än mina föregångare, att jag skulle tendera att oftare fria tidningarna genom att avskriva fler ärenden.

Om det vore så, skulle troligen antalet överklaganden från allmänheten öka och mina beslut skulle i ökande utsträckning rivas upp av PON. Någon sådan tendens finns inte. Av de 55 överklaganden som PON fattade beslut i 2012 ledde endast fyra till att PO:s beslut ändrades från avskrivning till fällning, cirka sju procent.

Som utgångspunkt för en diskussion i dessa frågor väljer jag därför att betrakta det sjunkande antalet hänskjutningar till PON som ett tecken på ett förstärkt etiskt förhållningssätt i pressen. Att 2012 var ett gott år för pressetiken.

Färre fällningar av kvällstidningar

Längre fram i denna årsberättelse återfinns statistik över vilka tidningar som fällts under 2012. Klanderligan brukar toppas av en kvällstidning, så även i år då Aftonbladet fått fyra fällningar.

Det är emellertid en låg nivå jämfört med tidigare år. Till det kommer att Expressen endast fällts en enda gång.

Att detta kan vara en trend tyder anmälningarna till PO under 2012 på. Av de 307 anmälningar vi fått in under 2012 har hittills endast ett ärende lett till fällning av en kvällstidning. Det är mycket ovanligt och glädjande.

Nu återstår visserligen en del anmälningar från 2012, som först kommer bli behandlade av nämnden 2013, men min uppfattning är att bilden av en positiv utveckling för kvällstidningarna ändå kommer att bestå.

Flera grova fällningar

En annan överraskande förändring är antalet ärenden som hos PON lett till klander för *grovt* brott mot god publicistisk sed. När PO hänskjuter ett ärende till nämnden är det med en allmän rekommendation om att tidningen ska fällas. Nämnden har sedan tre nivåer till sitt förfogande när beslutet om klander fattas.

Tidningen kan klandras för att ha *åsidosatt* god publicistisk sed. Det är den mildaste formen av klander. Tidningen kan kritiseras för att ha *brutit* mot god publicistisk sed, vilket är det vanligaste beslutet.

Det hårdaste uttalande nämnden kan göra är att kritisera tidningen för att *grovt* ha brutit mot god publicistisk sed. Det är mycket sällsynt. Sammanlagt under åren 2007 till 2011 bedömdes endast ett enda ärende som grovt brott. Under 2012 har sex publiceringar bedömts som grova brott mot pressetiken.

Bland de sex var det två som särskilt stack ut. I början av 2012 fälldes Aftonbladet för att en krönikör reservationslöst påstått att polisen som ledde förundersökningarna mot Thomas Quick ”fabricerat bevis och ljugit inför rätta”.

Nämndens roll är inte att ta ställning i sakfrågan, utan avgöra om tidningens publicering medfört en oförsvarlig publicitetsskada. I det här fallet kom PON fram till att det inte var rimligt att göra oreserverade brottspåståenden om en person som faktiskt inte dömts. Beslutet blev *grovt brutet*.

Kort efter beslutet upprepades påståendet i en ny krönika, vilket i december ledde till att tidningen än en gång fälldes för grovt brott mot god publicistisk sed.

Att en tidning upprepar ett påstående som den fällts för och därmed fälls igen har, såvitt jag vet, inte hänt tidigare. Att det dessutom rör sig om grova brott mot pressetiken gör saken desto mer anmärkningsvärd.

Ett par av de grova brotten gällde kända personer.

Hänt Extra fälldes för en rubrik på förstasidan som gav intryck av att kronprinsessan Victoria varit nära missfall när hon väntade barn.

Se & Hör fälldes för en löpsedel och förstasida som förmedlade bilden av att en namngiven svensk artist hade alkoholproblem. Av artikeln inne i tidningen framgick att hon dricker ytterst lite.

Att besluten om grovt brott ökar i antal kan naturligtvis ha flera förklaringar. Det kan bero på att nämnden skärpt sin syn på vissa övertramp, eller att vissa tidningar har sänkt sin pressetiska ambition. En annan möjlig förklaring är att i en press som sköter sig bättre, står övertrampen ut och bedöms hårdare.

Två vanliga övertramp

Bland de fällningar som gjordes 2012 finns två typfall som förtjänar extra uppmärksamhet. Det ena är rubriker.

Det är inte bara de två veckotidningarna ovan som fällts för missvisande rubriker. Det har även till exempel City Skåne, Folket, Gefle Dagblad, Nerikes Allehanda och Östran.

Att sätta rubriker är en svår konst. Att fånga läsarens intresse, ge kärnan i artikelns innehåll, men inte överdriva utan ge en korrekt bild av saken är en utmaning för varje journalist.

Med dagens hårt uppskruvade tempo vid redigering är det inte förvånande att det blir fel ibland. Samtidigt är det viktigt att vara medveten om att ett missvisande påstående i en rubrik lätt kan färga läsekretsens uppfattning i sakfrågan – trots att artikeln i sin helhet ger en balanserad bild.

Felaktiga eller hårddragna rubriker drabbar inte bara den som texten handlar om, utan urholkar över tid förtroendet för tidningen.

En annan svår journalistisk genre är publiceringar som handlar om hela grupper av personer, till exempel Aftonbladets reportage ”Brottslingar driver skolor”.

Genom att samla på sig en rad likartade exempel, som i grund och botten inte har med varandra att göra, skapas en bild av att det handlar om ett generellt problem, inte en enskild händelse.

I den ovan nämnda artikeln namngavs ett antal personer som på olika sätt bedrev skolverksamhet, fast de fällts för brott.

Tidningen anmäldes av en person som namngavs i reportaget. Han hade varit misstänkt för skattebrott, men aldrig fällts. Han ville inte sorteras in under rubriken ”brottsling” och nämnden gav honom rätt.

Expressens enda fällning 2012 har en liknande karaktär. Här ställdes ett antal kommunalt folkvalda till svars för att de inte följde lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Tidningen skrev att de alla hade skäl att skämmas för hur de skötte sina uppdrag samt att de bröt mot lagen.

Tidningen anmäldes av en av de utpekade politikerna som inte varit folkvald när de kritiserade besluten fattades. Nämnden konstaterade att tidningens påståenden om anmälaren inte var rimliga.

Det finns fler exempel från senare år på att den här typen av journalistik är en högriskgenre. När många människor ska pressas in i samma ram är det lätt att fel uppstår.

Demonstration utanför porten

Till överraskningarnas 2012 hör också reaktionerna på en debattartikel jag skrev i Medievärlden i september. Den handlade om den så kallade tunnelbanerånaren, mannen som stal från en berusad person som låg medvetslös på ett tunnelbanespår. En övervakningskamera visade hur han lät mannen ligga kvar på spåret när han gick därifrån. Tåget som kom in på stationen några minuter senare skadade den medvetlösa mannen allvarligt.

Övervakningsbilderna delade pressen. Några publicerade den omaskerade bilden för att allmänheten skulle kunna hjälpa polisen att få tag på den hänsynslöse tjuven. Andra avstod.

I min artikel försökte jag diskutera rimligheten i att bilderna publicerades omaskerade, önskade en pressetisk diskussion i frågan. Är det medias roll att hjälpa polisen? Var det rätt att frånga regeln om att vara återhållsam med att publicera namn och bild på misstänkta brottslingar?

Texten fångades upp av en ”nationell” hemsida där en proteststorm bröt ut. Stormen förflyttade sig snabbt till Medievärldens kommentarsfält som till sist fick stängas. Skälet till stormen var att jag påstods vilja skydda en invandrare från exponering i ett negativt sammanhang. Att mannens ursprung inte haft med min artikel att göra saknade betydelse, vreden kokade.

Det hela kulminerade några dagar senare när en nationell organisation höll en demonstration utanför min port. När de gick därifrån lämnade de en bild på trottoaren, en installation som bestod av uppmålade tunnelbanespår och en bild av tunnelbanerånaren omgiven av uthållt djurblod.

Att saken tog sig från kommentarsfälten till mitt hem var oroande och jag polisanmälde händelsen. Utredningen lades emellertid ned med motiveringen att demonstrationen utanför min port kunde anses som grundlagsskyddad.

Den motiveringen väcker en principiellt intressant fråga:

Hur bör den grundlagsskyddade rätten att skriva en debattartikel utan att hotas, vägas mot en organisations rätt att genomföra en hotfull demonstration utanför skribentens dörr? Vad är mest skyddsvärt ur lagens perspektiv?

Denna händelse till trots finns det, som ovan beskrivits, goda skäl att se tillbaka på 2012 som ett bra år för pressetiken.

Stockholm den 25 januari 2013

Ola Sigvardsson
Allmänhetens Pressombudsman

Verksamheten i sammandrag

Ola Sigvardsson är Allmänhetens Pressombudsman. Kersti Söderberg är Allmänhetens Biträdande Pressombudsman.

Ida Boström tjänstgör som handläggare hos PO. Erika Alinge är PO:s kanslist. Nämndsekreterare hos Pressens Opinionsnämnd, PON, är Synnöve Magnusson. Emelie Burström har vikarierat för henne sedan den 5 juni.

Antalet anmälningar till PO uppgick under 2012 till 307 stycken. PO fattade beslut i 334 ärenden varav 32 hänsköts till Pressens Opinionsnämnd med förslag om klander. Alla ärenden som överlämnats till PON är ännu inte avgjorda av nämnden eftersom det sker en viss förskjutning av ärenden/beslut mellan olika kalenderår.

Under 2012 beslutade PON om klander i 37 fall. Av dessa var 33 hänskjutna av PO och 4 överklaganden som avskrivits av PO.

Den utåtriktade verksamheten har varit omfattande. PO har hållit 35 föredrag på tidningsredaktioner, i skolor, för utländska besökare och i andra sammanhang. PO har även skrivit ett 20-tal krönikor och debattartiklar i olika medier som Journalisten och Medievärlden.

I april deltog PO i en konferens i Kairo arrangerad av Unesco. Syftet var att stimulera bygget av ett pressetiskt system i Egypten. I juni deltog PO i ett liknande arrangemang i Kambodja, inbjuden av Utrikesdepartementet.

I juni medverkade PO i en konferens i Helsingfors för nordiska pressnämnder. I oktober deltog både PO och biträdande PO i AIPCE:s konferens i Antwerpen för europeiska pressombudsmän och pressnämnder.

./.

Tabell 1

HANDLÄGGNING AV DIARIEFÖRDA PO-ÄRENDEN 2012

Balans från 2011	57
Under året inkomna ärenden	307
Avgjorda ärenden	334
varav:	
avskrivna	302
hänskjutna till PON	32
Balans den 31 december 2012	30

Tabell 2

VISSA UPPGIFTER OM PO:s ÄRENDEBALANS

År	Nya Ärenden	Avgjorda ärenden	Balans per den 31 dec
1980	385	476	38
1981	361	381	18
1982	345	328	35
1983	381	383	33
1984	345	335	43
1985	360	365	38
1986	339	344	33
1987	325	318	40
1988	368	379	29
1989	353	363	19
1990	331	305	45
1991	298	298	45
1992	270	276	39
1993	323	330	32
1994	426	420	38
1995	421	408	51
1996	443	436	58
1997	423	423	58
1998	438	458	38
1999	372	353	57
2000	396	414	41
2001	391	405	29
2002	383	370	42
2003	334	341	35
2004	389	377	47
2005	333	341	39
2006	405	347	97
2007	313	317	93
2008	333	338	88
2009	331	283	136
2010	336	397	75
2011	288	306	57
2012	307	334	30

PON:s ÅRSBERÄTTELSE FÖR 2012

Pressens Opinionsnämnd får härmed enligt 14 § i stadgarna för nämnden avge rapport om sin verksamhet under år 2012.

Opinionsnämnden har under året haft följande sammansättning:

Ordförande:

justitierådet Per Virdesten

Vice ordförande:

hovrättspresidenten Fredrik Wersäll

Andre vice ordförande:

justitierådet Karin Almgren

Tredje vice ordförande:

justitierådet Agneta Bäcklund

Övriga ledamöter och suppleanter:

av ***Publicistklubben*** utsedda:

redaktörerna Lena Hennel och Mårten Enberg, ordinarie ledamöter, med redaktörerna Martin Ahlquist och Maria Edström, som suppleanter;

av ***Svenska Journalistförbundet*** utsedda:

redaktörerna Sus Andersson och Anna Bubenko, ordinarie ledamöter, med Olle Fors och Rino Rotevatn, som suppleanter;

av ***Svenska Tidningsutgivareföreningen*** utsedda:

chefredaktörerna Niklas Silow och Kerstin Årman, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Lars Näslund och Thelma Kimsjö, som suppleanter;

av ***Sveriges Tidskrifter*** utsedda:

chefredaktörerna Jonas Helling och Lasse Genberg, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Lena Hörngren och AnnaBritt Benjour, som suppleanter;

av *riksdagens chefsjustitieombudsman och ordföranden i styrelsen för Sveriges advokatsamfund* gemensamt utsedda:

t .o.m. 30 juni 2012

generaldirektören Kerstin Wigzell, advokaten Claes Lundblad, teologie doktorn Annika Borg, professorn Mohammad Fazlhashemi, professorn Stefan Einhorn, och direktören Mats Arnhög, ordinarie ledamöter samt rektorn Göran Bexell, f.d. förbundsordföranden Göran Johnsson, professor Elisabeth Rynning, advokaten Leif Ljungholm, ordföranden Sture Nordh och generalsekreteraren Elisabeth Dahlin som suppleanter.

fr.o.m. 1 juli 2012

generaldirektören Kerstin Wigzell, advokaten Claes Lundblad, teologie doktorn Annika Borg, professorn Mohammad Fazlhashemi, professorn Stefan Einhorn, och rektorn Göran Bexell, ordinarie ledamöter samt f.d. förbundsordföranden Göran Johnsson, professor Elisabeth Rynning, advokaten Leif Ljungholm, ordföranden Sture Nordh, generalsekreteraren Elisabeth Dahlin och Vd:n Kerstin Hessius som suppleanter.

Som nämndsekreterare har Synnöve Magnusson och Emelie Burström tjänstgjort.

Opinionsnämndens avdelningar har under året hållit 12 sammanträden och har vid ett tillfälle sammanträtt i plenum. Suppleanterna har deltagit i nämndens överläggningar även när de inte har tjänstgjort i ordinarie ledamöters ställe.

ANTAL ÄRENDEN:

1. Den 1 januari 2012	31
2. Under året inkomna ärenden	80
3. Under året avgjorda ärenden	93
4. Den 31 december 2012 kvarstående ärenden	18

Av nämnden under året avgjorda ärenden fördelar sig på följande sätt:

38 ärenden har avgjorts efter anmälningar, som ingivits till Allmänhetens Pressombudsman (PO) och av denne hänskjutits till nämnden. Av dessa har 33 föranlett klandrande uttalanden, medan tidningarna friats i 4 ärenden. 1 ärende har avvisats av nämnden.

55 ärenden har förts vidare till nämnden av anmälarna efter avskrivningsbeslut av PO. I 38 av dessa ärenden har tidningarna friats. I 4 ärenden har tidningarna fällts. 13 ärenden har avvisats av nämnden.

Av sammanlagt 93 ärenden som förelagts nämnden för prövning har 37 ärenden föranlett klandrande uttalanden medan 42 ärenden friats och 14 avvisats. De 37 ärenden som klandrats av nämnden fördelar sig på följande sätt; i 11 fall har tidningarna åsidosatt god publicistisk sed, i 20 fall brutit mot god publicistisk sed och i 6 fall grovt brutit mot god publicistisk sed.

Under året har skiljaktiga meningar angivits i 4 ärenden.

PON har under året yttrat sig över ett av Pressens Samarbetsnämnd utarbetat förslag till ändring av stadgarna för PON som bl.a. innebär nya former för publicering av PON:s uttalanden. Samarbetsnämnden har den 20 november 2012 beslutat om ändringarna i stadgarna och därvid följt de förslag som PON framfört. Ändringarna träder i kraft den 1 januari 2013 och innebär bl.a. att uttalandena ska grundas på nämndens beslut och vara godkända av den som varit ordförande vid ärendets avgörande samt att det företag vars tidning eller internetpublicering har klandrats utan dröjsmål ska publicera uttalandet. Av beslutet framgår vidare att uttalandena ska skrivas av den eller de PON-ledamöter som PON vid varje sammanträde utser och att det för utformningen av uttalandena ska utgå ett arvode om 1 000 kr/ärende. I sitt beslut har Pressens Samarbetsnämnd även godkänt föreslagna typexempel till rekommendationer för publiceringen av uttalandena.

Pressens Samarbetsnämnd har i beslutet även höjt avgifterna för de tidningar som klandras i PON. De nya avgifterna är från och med den 1 januari 2013 för tidningar med vardagsupplaga om mer än 10 000 exemplar 32 000 kr (exkl. moms) samt för tidningar med en lägre upplaga och för internetpubliceringar enligt 1 kap. 9 § andra stycket yttrandefrihetsgrundlagen 13 000 kr (exkl. moms). I beslutet har Pressens Samarbetsnämnd även klargjort att PON:s avgöranden är offentliga.

PON har i plenum diskuterat och lagt fast riktlinjer för hur den nya formen för publicering av nämndens uttalande ska verkställas. Vid detta tillfälle diskuterades även andra frågor som gäller PON:s arbetsformer.

PON har inbjudits att lämna synpunkter på Yttrandefrihetskommitténs betänkande En översyn av tryck- och yttrandefriheten (SOU 2012:55). Nämnden har beslutat att avstå från att yttra sig över betänkandet.

PON:s fyra ordförande har under året haft två möten med PO. Vid dessa möten har gemensamma frågor diskuterats, bl.a. ärendeutvecklingen hos såväl PO som hos PON.

Av nämnden under året klandrade ärenden har föranlett expeditonsavgifter om sammanlagt 954 000 kronor.

Stockholm i december 2012

Per Virdesten

Emelie Burström

TABELL ÖVER ÄRENDEN AVGJORDA AV PON 2012

Ärenden	fällda	friade	avvisade	summa
Av PO hänskjutna	33	4	1	38
Överklagade avskrivningsbeslut	4	38	13	55
Summa	37	42	14	93

TIDNINGAR KLANDRADE AV PON 2012

Aftonbladet	4	Yeni Birlik	1
Arbetsbladet	1	Ystads Allehanda	1
Barometern	1	Ölandsbladet	1
Bohusläningen	1	Östersunds-Posten	1
City Skåne	1	Östgöta Correspondenten	1
Dt.se	1	Östran	1
Eskilstuna Kuriren m. Strengnäs Tidning	2		
Expressen	1		
Folket	2		
Gefle Dagblad	2		
Gotlands Allehanda	1		
Göteborgs-Posten	1		
Hallands Nyheter	1		
Helagotland.se	1		
Hänt Extra	2		
Kristianstadsbladet	2		
Länstidningen Södertälje	1		
Nerikes Allehanda	1		
Norrköpings Tidningar	1		
Se & Hör	2		
Skånska Dagbladet	1		
Sundsvalls Tidning	1		

KLANDRADE PUBLICERINGAR 2012

I anslutning till varje fall anges om ärendet har hänskjutits av PO eller anmälaren (Anm.) Dessutom anges det om klandret avser att tidningen har åsidosatt (å), brutit (b) eller grovt brutit (gb) mot god publicistisk sed. Skiljaktiga beslut markeras med (sk).

Aftonbladet

- Exp nr 6 Tidningens rubriksättning gav vid handen att artikeln skulle handla om brottslingar som driver skolor. Även om det i texten inte påstods att just anmälaren var brottslig blev han genom sammanhanget utpekad som detta. Det är inte pressetiskt godtagbart att kalla en person för brottsling om han eller hon inte är dömd för brott. PO (br)
- Exp nr 8 I en krönika drev skribenten tesen att de personer som bidragit till att Thomas Quick fällts för mord borde ”åka dit”, inte Quick. Trots att det inte fanns belägg för påståendet fastslog skribenten att polisen A ”fabricerat bevismaterial och ljugit inför rätta”. Det är inte acceptabelt att utan tillräckligt stöd påstå att en person är kriminell. PO (gb)
- Exp nr 11 Månadens läsbild i Aftonbladet föreställde en brinnande bil som kolliderat med ett tåg. Två personer hade omkommit. Att välja en sådan bild som läsbild och premiera den var hänsynslöst mot de efterlevande. PO (br)
- Exp nr 92 Trots att det inte fanns belägg för påståendet fastslog en krönikör att polisen A ”fabricerat bevismaterial och ljugit inför rätta”. Det är inte acceptabelt att utan tillräckligt stöd påstå att en person är kriminell. PO (gb)

Arbetsbladet

- Exp nr 48 Tidningen skrev felaktigt att anmälaren använt ett föräldrapp som barnvakt åt sina egna barn, även efter att personen anmält paret för misstänkta övergrepp. Ingenstans framskyntade det att tidningen självt försökt belägga det allvarliga påståendet. Den publicitetsskada anmälaren drabbades av vägdes inte upp av de korrigerande åtgärder tidningen vidtog. PO (br)

Barometern

- Exp nr 82 Kursledaren i en påstådd sekt fick tåla att bli omskriven och utpekad med namn och bild. Hon gavs också tillfälle till samtidigt bemötande. I sammanhanget lämnades dock personliga och känsliga uppgifter om en sektmedlem. Utpekandet av denne var visserligen begränsat men uppgifterna av så känslig natur att publiceringen klandrades. Anm (br)

Bohusläningen

- Exp nr 40 En lärare fick inte kommentera påståenden om att hon uppträtt våldsamt i klassrummet. Påståendet var av sådant slag att läraren borde ha beretts tillfälle till samtidigt bemötande. PO (br)

City Skåne

- Exp nr 57 Rubriken och inledningen i publiceringen gav entydigt intryck av att artikeln handlade om redan dömda personer. Vid denna tidpunkt var dock anmälaren endast misstänkt. PO (br)

Dt.se

- Exp nr 59 Tidningen rapporterade om att djurförbud hade meddelats en person och sammanfattade den strid som anmälaren utkämpat mot myndigheterna i många år. Presentationen hade i huvudsak stöd i myndighetsbesluten men innebar som helhet ett långtgående ifrågasättande av anmälares agerande. Eftersom tidningen inte gav anmälaren tillfälle till bemötande, vare sig samtidigt eller i efterhand, klandrades den. PO (å) (sk)

Eskilstuna Kuriren m. Strängnäs Tidning

- Exp nr 29 Påståendet i en insändare om att en person mådde psykiskt dåligt Passerade gränsen för vad denne behövde tåla. Ett påstående av detta slag syftar till att underminera tilltron till den omskrivnes argument, utan att bemöta honom i sak. Det är dessutom ett påstående som det är svårt att försvara sig emot. PO (br)
- Exp nr 78 Omskriven konsult fick inte bemöta kritiska påståenden om upphandlingen av hans tjänster. PO (å)

Expressen

- Exp nr 32 I anslutning till en kritisk granskning av hur kommunen följde lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade valde Expressen att lyfta fram en stor grupp politiker. Tidningen skrev att de alla hade skäl att skämmas för hur de skötte sina uppdrag samt att de bröt mot lagen. Detta var inte rimligt att påstå om en av de utpekade politikerna som inte varit folkvald vid den aktuella tidpunkten. PO (br)

Folket

- Exp nr 50 Tidningen påstod att en person begått allvarlig brottslighet som han inte gjort sig skyldig till. Tidningens rättelse vägrade inte upp den betydande publicitetsskada anmälaren drabbades av. PO (br)
- Exp nr 94 Rubriken på en tidnings förstasida gav uttryck för att A gjort sig skyldig till oegentligheter. Rubriken saknade täckning i artikeln och visade endast ena partens inställning. Anm (å)

Gefle Dagblad

- Exp nr 36 Tidningen publicerade en reservationslös rubrik om att en förskollärare stängt in en treåring på dagis. Genom att tidningen påstod detta utan andra belegg än mammans berättelse drabbades förskolläraren av en oförsvarlig publicitetsskada. PO (å)
- Exp nr 89 Rapporteringen om en JO-anmälan mot polisen hade allmänintresse. I sammanhanget publicerades dock känsliga uppgifter om JO-anmälaren. Tidningen misslyckades med att anonymisera anmälaren och klargjorde inte heller att misstankarna mot denne om narkotikabrott hade lagts ned. PO (å)

Gotlands Allehanda

- Exp nr 22 Tidningen skrev att en dömd läkare jobbade på orten. Samtidigt beskrevs och spekulerades det kring personens privata förhållanden på ett sätt som tillfogade henne en oförsvarlig publicitetsskada. Kränkningen uppvägdes inte av att hon fick komma till tals. PO (å)

Göteborgs-Posten

Exp nr 17 En tidning publicerade artiklar som innehöll allvarliga anklagelser mot anmälaren. Flera uppgifter visade sig felaktiga varav några rättades av tidningen. Även om tidningen inte tyckte att ett ingivet genmäle var relevant skulle en publicering av detta ha kunnat tillgodose anmälares intressen. Anm (å)

Hallands Nyheter

Exp nr 3 I en artikel om en flygklubb påstod tidningen att en namngiven person saknade certifikat som berättigade honom att göra en flygning. Denna hade slutat i en olycka. Tidningen hade inte belagt sitt påstående och klandrades för att ha brutit mot god publicistisk sed. PO (br)

Helagotland.se

Exp nr 23 Tidningen skrev att en dömd läkare jobbade på orten. Samtidigt beskrevs och spekulerades det kring personens privata förhållanden på ett sätt som tillfogade henne en oförsvarlig publicitetsskada. Kränkningen uppvägdes inte av att hon fick komma till tals. PO (å)

Hänt Extra

Exp nr 58 Rubriken på löpsedeln och tidningens förstasida gav intryck av att kronprinsessan Victoria varit nära missfall. Varken kronprinsessan eller någon annan ska behöva acceptera att knytas till integritetskänsliga uppgifter som inte är sanna. PO (gb)

Exp nr 87 En rubrik på tidningens förstasida gav intrycket av att en företagsledare riktat ett sex-sms till en ung flicka. Det var fel. PO (br)

Kristianstadsbladet

Exp nr 20 Allmänintresset kring sexualbrott mot barn är stort. Detta är emellertid en brottslighet av ytterst integritetskänslig natur, i första hand för den som blir utsatt för övergreppet, men även för övriga närstående. I detta fall klandrades tidningen för att ha publicerat identifierande och felaktiga uppgifter rörande ett brott mot barn. PO (br)

Exp nr 21 Pressetiken ställer särskilt höga krav på hänsynsfullhet när det gäller publiceringar som rör barn. I förevarande fall pekades ett litet barn felaktigt ut för att ha utsatts för övergrepp. PO (gb)

Länstidningen Södertälje

Exp nr 73 Tidningen rapporterade om att ett tvillingpar vid en viss högskoleutbildning skulle stängas av i fyra veckor efter misstänkt fusk med hemtentamen. Det var uppenbart att ett utpekande hade skett, vilket inte var motiverat. PO (br)

Nerikes Allehanda

Exp nr 85 En person namngavs i samband med uppgifter om att han blivit omhändertagen misstänkt för våld mot tjänsteman. En av rubrikerna gav intrycket av att skuldfrågan redan var klarlagd. PO (br)

Norrköpings Tidningar

Exp nr 71 I samband med granskningen av en jurist publicerade tidningen kommentarer som utpekade juristen som en ökänd skojare och skurk. Detta gick utöver vad anmälaren skulle behöva acceptera. PO (br)

Se & Hör

Exp nr 9 På omslaget och inne i tidningen gavs intryck av att prins Daniel hade hälsoproblem och att han därför hade svårt att fullgöra sina åligganden. Några belägg för att det faktiskt skulle förhålla sig så fördes dock inte fram i artikeln. Inte heller hade prins Daniel själv fått möjlighet att kommentera sitt hälsotillstånd. PO (å) (sk)

Exp nr 56 En rubrik på löpsedeln och tidningens förstasida förmedlade bilden av att en svensk artist hade alkoholproblem. Inne i tidningen framgick det tvärtom att hon ”dricker extremt lite själv”. Det var särskilt allvarligt att de felaktiga uppgifterna lämnades på löpsedeln och förstasidan, eftersom många som såg dessa inte läste artikeln inne i tidningen. PO (gb)

Skånska Dagbladet

Exp nr 31 Genom att bl a återge vittnesmål från valkampanjen vid Citygross i Malmö byggde tidningen upp en bild av att anmälaren hade ägnat sig åt valfusk och icke demokratiska metoder. Det var missvisande och tidningen ansträngde sig inte heller i efterhand för att utreda förhållandena. PO (br)

Sundsvalls Tidning

Exp nr 66 CSN hade beslutat om återkrav samt lämnat in en polisanmälan mot tre personer i en rockgrupp. Anmälarna hade inte en sådan ställning att det var motiverat att peka ut dem i sammanhanget. PO (br)

Yeni Birlik

Exp nr 10 I en ledarartikel anklagades den tidigare ordföranden i Turkiska Riksförbundet för trakasserier och ohederligt beteende. Även om det bör vara högt i tak i en ledare och anmälaren genom sin tidigare ställning måste tåla viss kritik, ansågs denne ha lidit en oförsvarlig publicitetsskada. Anm (br)

Ystads Allehanda

Exp nr 16 I en artikel riktades mycket allvarliga anklagelser mot en flyktingsamordnare. Denne kunde identifieras genom att endast en flyktingsamordnare arbetade på kommunen. Den omskrivne fick inte komma till tals. PO (br)

Ölandsbladet

Exp nr 4 En artikel handlade om ett bygglovsärende i ett litet samhälle och behandlade frågor som kunde vara känsliga för de inblandade. Artikeln var skriven i en raljerande ton och innehöll vissa felaktigheter. Innehållet var sådant att det utpekade ”västkustparet” borde fått komma till tals. Anm (å)

Östersunds-Posten

Exp nr 80 En insändare innehöll stark kritik av kommunens hantering av personalen i äldrevården. På grund av ett handhavandefel hos tidningen publicerades namnet på insändarskribenten som hade utlovats anonymitet. PO (gb)

Östgöta-Correspondenten

Exp nr 1 I rapporteringen om ett skattebeslut som riktats mot ett vandrarhem kom anmälaren som person i fokus. Den kritik som riktades mot verksamheten fick i vissa delar en så personlig prägel att den svårligen kunde bemötas på ett adekvat sätt. PO (å)

Östran

Exp nr 83 Vid rapporteringen om en granntvist publicerade tidningen en reservationslös rubrik om att en person hade busringt till en äldre kvinna. Denne fick heller inte bemöta uppgifterna. PO (br)

ETISKA REGLER FÖR PRESS, RADIO OCH TV

Press, radio och tv skall ha största frihet inom ramen för tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen för att kunna tjäna som nyhetsförmedlare och som granskare av samhällslivet och för att kunna publicera det som är av vikt och betydelse för medborgarna. Det gäller dock att skydda enskilda mot oförskyllt lidande genom publicitet.

Etiken tar sig inte i första hand uttryck i en formell regeltillämpning utan i en ansvarig hållning inför den publicistiska uppgiften. De etiska reglerna för press, radio och tv skall vara ett stöd för den hållningen.

I. PUBLICITETSREGLER

Ge korrekta nyheter

1. Massmediernas roll i samhället och allmänhetens förtroende för dessa medier kräver korrekt och allsidig nyhetsförmedling.
2. Var kritisk mot nyhetskällorna. Kontrollera sakuppgifter så noggrant som omständigheterna medger, även om de tidigare har publicerats. Ge läsaren/mottagaren möjlighet att skilja mellan faktaredovisning och kommentarer.
3. Löpsedel, rubrik och ingress skall ha täckning i texten.
4. Slå vakt om den dokumentära bilden. Var noga med att bilder och grafiska illustrationer är korrekta och inte utnyttjas på ett missvisande sätt.

Var generös med bemötanden

5. Felaktig sakuppgift skall rättas, när det är påkallat. Den som gör anspråk på att bemöta ett påstående skall, om det är befogat, beredas tillfälle till genmäle. Rättelse och genmäle skall i lämplig form publiceras utan dröjsmål och på så sätt att de kan uppmärksammas av dem som har fått del av de ursprungliga uppgifterna. Observera att ett genmäle inte alltid kräver en redaktionell kommentar.
6. Publicera utan dröjsmål Pressens Opinionsnämnds klandrande uttalanden i fall som rör den egna tidningen.

Respektera den personliga integriteten

7. Överväg noga publicitet som kan kränka privatlivets helgd. Avstå från sådan publicitet om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning.
8. Iaktta stor försiktighet vid publicering av självmord och självmordsförsök särskilt av hänsyn till anhöriga och vad ovan sagts om privatlivets helgd.
9. Visa alltid brotts- och olycksoffer och deras anhöriga största möjliga hänsyn. Pröva noga publicering av namn och bild med hänsyn tagen till offren och deras anhöriga.
10. Framhäv inte berörda personers etniska ursprung, kön, nationalitet, yrke, politisk tillhörighet, religiös åskådning eller sexuell läggning om det saknar betydelse i sammanhanget och är missaktande.

Var varsam med bilder

11. Vad som i dessa regler sägs gäller i tillämpliga delar även om bildmaterial.
12. Bildmontage, retuschering på elektronisk väg eller bildtext får ej utformas så att det vilseleder eller lurar läsaren. Ange alltid i direkt anslutning till bilden om den är förändrad genom montage eller retusch. Detta gäller även vid arkivering.

Hör båda sidor

13. Sträva efter att ge personer, som kritiseras i faktaredovisande material tillfälle att bemöta kritiken samtidigt. Sträva också efter att återge alla parter ståndpunkter. Var uppmärksam på att anmälningar av olika slag kan ha till enda syfte att skada den som blivit anmäld.
14. Tänk på att en person, misstänkt för brott, i lagens mening alltid betraktas som oskyldig om fällande dom inte föreligger. Den slutliga utgången av en skildrad rättssak bör redovisas.

Var försiktig med namn

15. Överväg noga konsekvenserna av en namnpublicering som kan skada människor. Avstå från sådan publicering om inte ett uppenbart allmänintresse kräver att namn anges.

16. Om inte namn anges undvik att publicera bild eller uppgift om yrke, titel, ålder, nationalitet, kön eller annat, som gör en identifiering möjlig.

17. Observera att hela ansvaret för namn- och bildpublicering faller på den som återger materialet.

KOMMENTAR TILL DEL I

För tolkning av begreppet "god publicistisk sed" svarar för pressens del i första hand Pressens Opinionsnämnd samt i ärenden som inte hänskjuts till nämnden

Allmänhetens Pressombudsman. Det bör uppmärksammas att Pressens Opinionsnämnd och Allmänhetens Pressombudsman ej prövar fråga om avsteg från reglerna i radio- eller televisionsprogram. För granskning av dessa program finns den av regeringen utsedda Granskningsnämnden.

Opinionsnämndens utslag publiceras förutom i den klandrade tidningen i refererande form i Pressens Tidning och tidningen Journalisten. Abonnemang på nämndens utslag kan beställas hos TU.

PO utger en årsberättelse där de från principiell synpunkt viktigaste ärendena kommenteras.

Granskningsnämndens beslut kan rekvireras hos nämndens kansli.

II. YRKESREGLER

Journalistens integritet

1. Ta inte i tjänsten emot journalistiska uppdrag av personer utanför den redaktionella ledningen.
2. Acceptera inte uppdrag från utomstående, ej heller inbjudan, gåva, gratisresa eller annan förmån i och utanför tjänsten som kan misstänkliggöra ställningen som fri och självständig journalist.
3. Använd inte ställningen som journalist till att utöva påtryckning för egen eller andras vinning eller till att skaffa privata förmåner.
4. Utnyttja inte för egen eller andras vinning opublicerade nyheter beträffande de ekonomiska förhållanden eller åtgärder hos stat, kommuner, organisationer, företag eller enskilda.
5. Beakta journalistavtalets bestämmelse om att medarbetare icke får åläggas att skriva mot sin övertygelse eller utföra förödmjukande uppdrag.

Anskaffning av material

6. Tillmötesgå rimliga önskemål från intervjuade personer om att i förväg få veta hur och var deras uttalanden återges.
7. Visa särskild hänsyn mot ovana intervjuobjekt. Upplys den intervjuade om huruvida samtalet är avsett för publicering eller enbart för information.
8. Förfalska inte intervjuer eller bilder.
9. Visa hänsyn vid fotograferingsuppdrag samt vid anskaffning av bilder, särskilt i samband med olyckor och brott.
10. Ge inte efter för påtryckningar från utomstående i avsikt att hindra eller inskränka berättigad publicitet.
11. Beakta upphovsrätten med dess citatregler och fotorätten.
12. Visa generositet med källangivelse när en framställning huvudsakligen bygger på annans sakuppgifter.

Publiceringstider

13. Respektera överenskomna publiceringstider.

KOMMENTAR TILL DEL II

Undertecknarna av dessa regler vill med detta avsnitt ge vägledning i det journalistiska arbetet på fältet och på redaktionerna när problem uppstår som endast ofullständigt eller inte alls behandlas i lagar, kollektivavtal eller i övriga delar av dessa etiska regler för massmedier. Avsnittet ersätter SJF:s yrkeskodex.

Detta avsnitt är inte bara en regelsamling - det är också avsett att stimulera till en kontinuerlig debatt inom journalistkåren i arbetsetiska frågor. Reglerna gör inte anspråk på att täcka alla de situationer som journalisten kan möta i sitt arbete.

Reglerna avser alla redaktionella medarbetare, alltså i tillämpliga delar även journalister vid radio, tv, informationsavdelningar etc.

SJF:s styrelse verkar för att förbundets medlemmar efterlever denna del av reglerna.

**ALLMÄNHETENS PRESSOMBUDSMAN (PO)
PRESSENS OPINIONSNÄMND (PON)**

Besöksadress: Industriegatan 2A, Stockholm

Postadress: Box 223 10, 104 22 Stockholm

Tel: 08-692 46 20

PO/PONs hemsida: www.po.se

E-post: po@po.se